

Informator dla placówek edukacyjnych realizujących projekt „Dzień Tumbo – dzień solidarności z dziećmi i młodzieżą w żałobie”

Wspieramy dzieci i młodzież w żałobie

21.11.2021

Czas pandemii COVID-19 jest wymagający dla placówek oświatowych, które borykają się z ciągłymi zmianami i nowymi wyzwaniami. Zdajemy sobie sprawę, że ciężko jest zaplanować działania na najbliższe miesiące. Jest to też czas niezwykle trudny dla hospicjów, które niejednokrotnie pozbawione zostają znaczących wpływów finansowych m.in. ze zbiórek charytatywnych. Hospicja jednak nieprzerwanie wspierają swoich podopiecznych, wśród których są także dzieci osierocone.

Dziękujemy, że decydujecie się Państwo na pomoc hospicjom!

Pomóż dzieciom i młodzieży zrozumieć proces żałoby.

Pomóż rozmawiać o trudnych uczuciach.

Przygotuj do rozstań, których nie unikną w swoim życiu.

Dlaczego warto edukować uczniów w zakresie śmierci i żałoby?

W Polsce co pół godziny dziecko traci bliską osobę. To oznacza, że codziennie w społeczność szkolną wkracza osierocony uczeń. Szkoła jest ważnym miejscem dla każdego dziecka, a tym bardziej dziecka w żałobie, dlatego powinno się w niej podejmować temat cierpienia, choroby i śmierci. Im bardziej społeczność zostanie „oswojona” z tematyką śmierci, tym łatwiej będzie dziecku, w wypadku straty kogoś bliskiego, odnaleźć się w nowej rzeczywistości oraz uzyskać wsparcie. Mówienie o śmierci i umieraniu jako o normalnym i naturalnym problemie może pomóc młodym ludziom zdobyć umiejętności radzenia sobie z trudnymi emocjami.

Celem organizacji „Dnia Tumbo” jest zachęcenie uczniów do rozmowy o śmierci i żałobie oraz poszerzenie wiedzy na temat potrzeb osób po stracie.

Co to jest „Dzień Tumbo”?

- „Dzień Tumbo” to część programu „FDO Tumbo Pomaga” Fundacji Hospicyjnej, którego celem jest wsparcie psychologiczne i socjalne osieroconych dzieci i nastolatków (www.tumbopomaga.pl). Podstawowym założeniem proponowanego przedsięwzięcia jest pomoc nauczycielom przedszkoli, szkół podstawowych i ponadpodstawowych w przygotowaniu dzieci i młodzieży do radzenia sobie z uczuciami związanymi ze śmiercią bliskiej osoby. Realizacja „Dnia Tumbo” daje możliwość poruszenia trudnego tematu śmierci w przystępny sposób.
- Dzień jest połączeniem idei edukacji i pomocy finansowej.
- W przedszkolach oraz klasach 1-3 szkół podstawowych na „Dzień Tumbo” składają się zajęcia dydaktyczne przeprowadzone przez wychowawcę, a realizowane na podstawie opowiadania pt. *Trzecie życzenie Tumbo* lub innych scenariuszy przygotowanych przez Fundację Hospicyjną. Ich punktem kulminacyjnym jest przygotowanie urodzin słonikowi Tumbo i przeprowadzenie kwesty na rzecz podopiecznych lokalnego hospicjum.
- W klasach 4-8 szkół podstawowych oraz w szkołach ponadpodstawowych wychowawca lub nauczyciel wprowadza uczniów w tematykę programu „Tumbo Pomaga”, wspierającego dzieci osierocone. Może w tym celu wykorzystać scenariusze zajęć przekazane przez Fundację

Hospicyjną. Uczniowie mogą przygotować wydarzenie związane tematycznie z żałobą i osieroceniem oraz organizują kwestę charytatywną na rzecz dzieci po stracie.

- „Dzień Tumbo” czyli „Dzień Solidarności z Dziećmi i Młodzieżą w Żałobie” obchodzony jest **21 listopada** – w Światowym Dniu Życzliwości i Pozdrowień, symbolicznie podkreślającym wagę solidarności z potrzebami dzieci po stracie osoby bliskiej. Wszystkie szkoły, które wezmą w nim udział, otrzymają dyplom zaświadczenia o zaangażowaniu w program „FDO Tumbo Pomaga” Fundacji Hospicyjnej.
- W sytuacji panującej **pandemii COVID-19**–konieczne staje się obchodzenie Dnia Tumbo w sposób dostosowany do wymogów bezpieczeństwa przyjętych w danej placówce. W przypadku zamknięcia szkoły z powodu kwarantanny zachęcamy do przeniesienia całej akcji do internetu (Microsoft Teams, Facebook szkolny, strony internetowe) np. poprzez zdjęcia ze słoniami własnoręcznie robionymi przez dzieci, oznaczonych hasłem „Dzień Tumbo”, zorganizowanie wirtualnej zbiórki na rzecz podopiecznych lokalnego hospicjum. Zajęcia edukacyjne na podstawie przekazanych scenariuszy mogą odbywać się także online.

W jaki sposób przeprowadzić „Dzień Tumbo” w przedszkolach i klasach 1-3 szkoły podstawowej?

- Zachęcamy oddziały przedszkolne i klasy 1-3 w danej szkole lub wybrany jeden rocznik danej placówki do zorganizowania i przeprowadzenia „Dnia Tumbo”.
- Podczas tego dnia wychowawcy w swoich klasach realizują zajęcia dotyczące tematu śmierci i żałoby na podstawie bajki *Trzecie życzenie Tumbo* i szkicu zajęć dydaktycznych lub opracowania Spotkanie z Bajką: *Jaś i Małgosia lub Kopciuszek* przygotowanych przez Fundację Hospicyjną lub poprowadzić zajęcia według własnego pomysłu.
- W sytuacji przeprowadzania zajęć online, mogą Państwo przesłać szablony do wydruku dzieciom, które samodzielnie będą wykonywać ćwiczenie w domach.
- Po zakończeniu zajęć wszystkie dzieci wspólnie uczestniczą w urodzinach słonika Tumbo, organizując wydarzenie charytatywne na rzecz podopiecznych FDO Tumbo Pomaga. Na przykład organizując kiermasz, a potem kwestując na rzecz potrzeb dzieci osieroconych będących pod lokalnego hospicjum. Motywem przewodnim kiermaszu jest słonik Tumbo oraz kolor pomarańczowy (np. „pomarańczowy” kiermasz: soków, kanapek, ciast i ciasteczek, pomarańczowa loteria fantowa itp.). Dzień Tumbo może być rozpoczęciem lub zakończeniem tygodniowej akcji charytatywnej.
- Placówka zgłaszająca się do programu uzyskuje dostęp do zestawu opracowanych materiałów pomocniczych, przydatnych w przeprowadzeniu zajęć.

Materiały pomocnicze (do wydrukowania, przesyłane drogą mailową po otrzymaniu przez Fundację deklaracji uczestnictwa w akcji)

- autorska bajka *Trzecie życzenie Tumbo*
- szkic zajęć dydaktycznych, ułatwiający nauczycielowi rozmowę o śmierci i żałobie

Omawiając poszczególne części opowiadania *Trzecie życzenie Tumbo*, dzieci poruszają zagadnienia dotyczące więzi rodzinnych, uczuć pojawiających się po śmierci przyjaciela – gęsi Tiny i sposobów zachowania o niej pamięci. W opowiadaniu dzieciom pomagają dorośli i słonik Tumbo, a śmierć gęsi jest powodem podjęcia rozmowy o trudnych uczuciach. Dzieci mogą zidentyfikować się z bohaterami bajki, ale trudne tematy podane są w bezpieczny dla nich sposób.

- autorski szkic scenariusza zajęć warsztatowych „Spotkanie z Bajką: *Jaś i Małgosia*” oraz „Spotkanie z Bajką: *Kopciuszek*”

Dzieci, omawiając bajkę *Jaś i Małgosia lub Kopciuszka*, poruszają zagadnienia uczuć pojawiających się u osieroconych bohaterów oraz sposobów radzenia sobie w trudnych sytuacjach. Trudne tematy podane są w bezpieczny sposób.

- autorski szkic scenariusza zajęć dla najmłodszych grup przedszkolnych: „Gdy przychodzi smutek”

Dzieci, rozmawiając o smutku, mogą wynikać również ze straty bliskiej osoby, dowiadują się jak mogą sobie z nim radzić, gdzie szukać pomocy oraz jak wspierać rówieśników.

- propozycja listu do rodziców informującego o „Dniu Tumbo”
- plakat „Dnia Tumbo”
- szablon maski słonia i szablony słonika Tumbo, szablony różnych postaci.

Wszystkie materiały pomocnicze zostaną przesłane do szkoły po zgłoszeniu udziału w projekcie.

W jaki sposób przeprowadzić „Dzień Tumbo” w klasach 4-8 szkoły podstawowej oraz w szkołach ponadpodstawowych?

- Zachęcamy wszystkie klasy w szkole lub wybrany rocznik danej szkoły do zorganizowania i przeprowadzenia „Dnia Tumbo”.
- W tygodniu poprzedzającym „Dzień Tumbo” wychowawca lub nauczyciel wprowadza uczniów w tematykę programu „Tumbo Pomaga”. Uczniowie rozmawiają na temat przebiegu żałoby oraz potrzeb osób osieroconych, zwłaszcza dzieci i młodzieży. Do realizacji zajęć można wykorzystać scenariusze przekazane przez Fundację Hospicyjną.
- Dla klas 4-6 przygotowany został nowy szkic zajęć wychowawczych lub języka polskiego, aby przy okazji omawianych utworów literackich poruszyć kwestię żałoby wśród rówieśników.
- Dla uczniów liceów przygotowaliśmy nowy szkic zajęć dotyczący wsparcia młodzieży w chorobie rodzica.
- Do przeprowadzenia zajęć można wykorzystać szkice z ubiegłego roku.
- Scenariusze mogą z powodzeniem być realizowane także na lekcjach prowadzonych online.
- Uczniowie mogą przygotować wydarzenie charytatywne na rzecz dzieci osieroconych, którego motywem przewodnim jest słonik Tumbo oraz kolor pomarańczowy (np. „pomarańczowy” kiermasz: soków, kanapek, ciast i ciasteczek; konkurs na kartkę do osieroconego dziecka „Pomagam z Tumbo”, z rozstrzygnięciem; wystawa „pomarańczowych” fotografii, rysunków, komiksów, nagranie piosenki, zorganizowanie akcji w mediach społecznościowych, itp). Bardzo liczymy na inwencję szkolnej społeczności.
- Przygotowana akcja charytatywna może być zrealizowana **w dowolnym terminie w okolicy daty 21 listopada** i otworzy tygodniową kwotę na rzecz potrzeb dzieci osieroconych będących pod opieką miejscowego hospicjum.
- Szkoła zgłaszająca się do programu uzyskuje dostęp do zestawu opracowanych materiałów pomocniczych, przydatnych w przeprowadzeniu zajęć.

Materiały pomocnicze (do wydrukowania)

- folder informacyjny o programie „Tumbo Pomaga”
- scenariusze zajęć dydaktycznych, ułatwiające nauczycielowi rozmowę o śmierci i żałobie
- propozycja listu do rodziców, informującego o „Dniu Tumbo”
- plakat „Dnia Tumbo”, szablony słonika Tumbo i szablon maski słonia.

Wszystkie materiały pomocnicze zostaną przesłane do szkoły po zgłoszeniu udziału w projekcie.

Jak przygotować się do przeprowadzenia „Dnia Tumbo”?

- Zastanów się, czy to dobry moment w życiu Twojej klasy, by poruszać tematykę śmierci i żałoby.
- Przeczytaj Regulamin Akcji – wystanie deklaracji jest równoznaczne z zaznajomieniem się i wyrażeniem zgody na zawarte w nim zapisy.
- Przeczytaj poradnik zawarty na stronie **www.tumbopomaga.pl** o tym, w jaki sposób rozmawiać z dziećmi o śmierci i żałobie.
- Spotkaj się z innymi nauczycielami w Twojej szkole, by omówić wspólnie przebieg „Dnia Tumbo” zarówno od strony dydaktycznej, jak i wspólnej organizacji akcji charytatywnej.
- Tydzień wcześniej przed wydarzeniem wyślij e-mailem list do rodziców informujący o „Dniu Tumbo” (propozycję listu wyślemy Państwu wraz z materiałami edukacyjnymi). W liście poproś o zgłoszenie sytuacji świeżej żałoby u dzieci. Dzięki temu będziesz bardziej uważny podczas prowadzenia zajęć. W liście zawrzyj także informacje o **Tumbolinii (tel. 800 111 123)** na którą mogą zadzwonić rodzice mający pytania dotyczące żałoby dzieci oraz o stronie www.tumbopomaga.pl. Poinformuj również o akcji charytatywnej.
- Możesz napisać do Fundacji Hospicyjnej, by uzyskać odpowiedzi na ewentualne pytania dotyczące przeprowadzenia tego wydarzenia (info@tumbopomaga.pl).
- Kilka dni wcześniej w widocznych miejscach wydrukuj i wywieś przygotowany przez Fundację Hospicyjną plakat, promujący „Dzień Tumbo” w Twojej szkole.
- Wydrukuj szablony słonika dla dzieci, materiały papiernicze do realizacji lekcji i inne niezbędne rzeczy. Więcej informacji znajdziesz w szkicu zajęć dydaktycznych.
- W klasach starszych, w których uczniowie są głównymi organizatorami „Dnia Tumbo”, nauczyciel może pomóc urealnić plany uczniów, być inspiratorem i koordynatorem przedsięwzięcia.

Na co przeznaczone zostaną pieniądze z kwesty charytatywnej?

Pieniądze pochodzące z kwest w przedszkolach i szkołach przeznaczone będą na pomoc materialną i psychologiczną dzieciom i młodzieży w żałobie – podopiecznym lokalnego hospicjum.

W jaki sposób zgłosić szkołę do udziału w „Dniu Tumbo”? (szczegółowy opis w Regulaminie)

- Szkołę/przedszkole do udziału w Dniu Tumbo zgłasza dyrektor lub nauczyciel – przedstawiciel placówki, najlepiej do **16 listopada**.
- Wystarczy wypełnić formularz „Deklaracja uczestnictwa Dzień Tumbo 2020” dołączony do wiadomości i wysłać go na adres: **info@tumbopomaga.pl**.
- Potwierdzeniem zgłoszenia udziału jest mailowa informacja zwrotna z materiałami pomocniczymi. Zachęcamy, by zorganizować Dzień Tumbo w listopadzie, najlepiej między **20 a 27 listopada**.
- Podsumowanie Dnia Tumbo przez placówki oświatowe oraz przekazanie karty ewaluacyjnej do Fundacji Hospicyjnej na adres e-mail: info@tumbopomaga.pl powinno nastąpić do **18 grudnia**.
- W razie pytań można napisać lub zadzwonić do pani Anity Mrug-Bazyliczuk: **info@tumbopomaga.pl, tel. 573 001 212 (godz. 8.00–14.00)**.

Czym zajmuje się Fundacja Hospicyjna?

Działająca w Gdańsku Fundacja Hospicyjna od 15 lat pomaga chorym u kresu życia i ich bliskim. Szczególną uwagę zwraca na dzieci, których najbliżsi odchodzą po ciężkiej chorobie w hospicjum. Od 2006 roku prowadzi dla nich Fundusz Dzieci Osieroconych Tumbo Pomaga. Ponadto Fundacja prowadzi Hospicjum dla Dzieci i Dorosłych im. ks. E. Dutkiewicza SAC, skupia się na działalności edukacyjnej, szkoleniowej i wydawniczej oraz rozwija wolontariat. Fundacja organizuje także kampanie społeczne „Hospicjum to też Życie”, których celem jest podnoszenie świadomości społecznej na temat różnych aspektów opieki nad osobami u kresu życia (fundacjahospicyjna.pl). Każdego roku w kampanii bierze udział wiele hospicjów z całej Polski.

Coroczne akcje, wydarzenia i pomoc Funduszu Dzieci Osieroconych Tumbo Pomaga (regionalne lub ogólnopolskie)

- Dzień Tumbo – Dzień Solidarności z Dziećmi i Młodzieżą w Żałobie, 100 placówek oświatowych rocznie
- Seria „Bajka Plasterek” – opowiadania dla dzieci po śmierci bliskiej osoby, 100 bibliotek szkolnych rocznie
- Spotkania z Bajką – warsztaty o wsparciu w żałobie dla najmłodszych, 300 uczestników rocznie
- Metody pracy z uczniem w żałobie – warsztaty dla nauczycieli, ponad 60 nauczycieli rocznie
- Uśmiech Dziecka na Dzień Dziecka – prezenty, 500 dzieci chorych i dzieci osieroconych
- Kolorowy Piórnik – wyprawki szkolne, ponad 300 dzieci
- Ferie i wakacje z Fundacją, świetlica – wyjazdy edukacyjno-wypoczynkowe, spotkania, ponad 20 dzieci osieroconych
- Konsultacje psychologiczne – pomoc dla nauczycieli, rodziców i dzieci, ponad 200 godzin w skali roku
- TUMBOteam – sportowa forma wsparcia osieroconych, ponad 200 osób
- Wsparcie edukacyjne – opłacane zajęcia dodatkowe, ponad 100 dzieci osieroconych
- Mikołaje, Łączcie się – prezenty, 180 dzieci chorych, ich rodzeństwa i dzieci osieroconych

Opracowanie informatora:

Agnieszka Paczkowska, psycholog Hospicjum im. ks. E. Dutkiewicza SAC w Gdańsku, koordynatorka merytoryczna programu „Tumbo Pomaga” Fundacji Hospicyjnej